

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת ויקרא תשפ"ב | הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

ממלחמת רוסיה אוקראינה – לפרשת השבוע

מזיבוז', ברדיטשוב, אומן, זיטומיר, ועוד ועוד עיירות הספוגות בהיסטוריה יהודית – חסידית עשירה, וגם לאחרונה אכלסו קהילות חמות ופעילות של קירוב ועשייה אדירה של חסד, ודאי מעוררות את רגש ההזדהות והצער על המלחמה האכזרית והתוקפנות הרוסית. על אחת כמה וכמה שרב הצער על גלות הקהילות הללו ועל הסכנה שמרחפת על היהודים שם ובכל האיזור המדמם.

לא רק זאת, גם בלי הרקע היהודי, הלב נוטה לטובת אוקראינה.

עם זאת האהדה הטבעית שרוחש רוב העולם ועם ישראל בכללם לאוקראינה, לא צריכה להשכיח מאיתנו את השותפות הזוועתית – והחייטית של רוב העם האוקראיני עם המרצחים הנאצים בימי השואה.

רבים מהיהודים שנרצחו בבאבי יאר שעל הפגיעה בה (שהיתה או לא היתה) מדברים עתה כפגיעה בזכר השואה – הוסגרו על ידי שכניהם האוקראינים, ולא רק שם אלא בכל רחבי אוקראינה.

נכון, היו גם יחידים שסייעו ליהודים, וזלנסקי היהודי העומד בגבורה נגד הרוסים - מתפאר בכ 2500 אוקראינים הרשומים כחסידי אומות העולם, זה מספר נאה למדי אך הוא בטל ביותר מאלף. ובכל זאת גם את זאת צריך לזכור, היו כאלה וגם משפחות אמו של כותב השורות נעזרה במהלך נדודיהם – על ידי ראשי כפר אוקראיני ותושביו במשך תקופה די ארוכה.

אנו מאמינים שהחשבון האלוקי פתוח לטוב ולמוטב, ולא עלינו לנהל אותו, וגם מאמינים שהפסוקים המדברים על 'דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת ענוים' וידין בגויים מלא גוויות מתץ ראש על ארץ רבה' אותם מזכירים האשכנזים בתפילת 'אב הרחמים' שבמוסף – עתידים להתקיים. ובכל זאת מותר להרגיש השתתפות בצערה של אוקראינה...

אבל מהו באמת שורש ההזדהות הזו? האם היא באה מקום בריא ונכון?

ממה מביאים קרבנות?

כן, כל הדיון דלעיל קשור מאד לפרשת השבוע. כך נאמר בתחילת פרשת ויקרא: וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי מִשְׁחָה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֶהֱל מוֹעֵד לְאִמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבֶן לַה' מִן־הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבַּנְכֶם: וְלַהֲלֹךְ שֵׁם: וְאִם מִן־הָעוֹף עֲלֶה קֶרְבָּנוֹ לְיִקְוֹק וְהִקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹו מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קֶרְבָּנוֹ:

ועל כך אמרו חכמינו במסכת בבא קמא (צג א) אמר רבי אבא, לעולם תהא מן הנרדפים, ולא מן הרודפים, שאין לך נרדף בעופות יותר מן תורים ובני יונים, והכשירן הכתוב לגבי מזבח, עד כאן. ובמדרש (קהלת

רבה ג, טו) "והאלקים יבקש את הנרדף" רבי אליעזר ברבי בן זמרא, שור נרדף מפני ארי, עז מפני נמר, כבש מפני זאב. לא תקריבו לפני מן הרודפים, אלא מן הנרדפים.

אם כן, עכשיו האוקראינים הם הנרדפים, והאלקים יבקש את הנרדף. וזו סיבה יהודית אמיתית להזדהות!

אבל כדאי לשים לב לעוד נקודה. העולם המתייצב לצידה של אוקראינה לפחות במידה שזה לא יפגע בו, לא חמל על היהודים בשואה. וגם לא במקרים נוספים של רצח עם בעולם כמו רק לאחרונה בסוריה.

הגויים מזדהים ומשתתפים גם ברחמנות רק על מי שמראה גבורה, החלש אינו זכאי לרחמים, ורק עזות הנפש של הלוחמים האוקראינים מזכה אותם בחמלה...

כמה זה רחוק מהמבט היהודי. כמה זה רחוק מ'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"

ולפרשת זכור...

עמלק 'זוכה' לאיבוד זכות הקיום על פי התורה. הוא נחשב ללוחם עם בורא עולם ומגמתו העיקרית היתה למנוע את עם ישראל מקבלת התורה.

אולם יש גם פן נוסף באיבת העולם שבינינו ובינו. עמלק הוא הסמל לדמות ה'רודף'. לא היה לו כל סכסוך מעשי עם בני ישראל, הם לא התעתדו לכבוש את הטריטוריה שלו והם היו עם אומלל שיצא לחירות מעבדות של מאות שנים! לבא להלחם אתם זה כמו לבא להלחם עם ניצולי מחנות המוות אחרי השואה (ואגב גם את זה עשו עמי מזרח אירופה בכל מקום שהתאפשר. במיוחד זכורות פרעות קישינב אחרי סיום מלחמת העולם השנייה, חיי היהודים שחזרו לאוקראינה - מולדובה פולין ועוד מדינות היו בסכנה)!

עמלק יצר את האב טיפוס של 'הרודף' אותו הקדוש ברוך שונא, הוא היה ונשאר המודל של הגוי האנטישמי ללא סיבה, הסיבה היחידה היא שהוא באמת בא להילחם עם קודשא בריך הוא ולבטל את העם שבחר לו.

אז השבוע יהיה לנו את המסר הכפול בשבת אחת. מצד אחד החיבה לבעלי החיים הנרדפים 'שאין לך נרדף בעופות יותר מן תורים ובני יונים, והכשירן הכתוב לגבי מזבח', ו'שור נרדף מפני ארי, עז מפני נמר, כבש מפני זאב. לא תקריבו לפני מן הרודפים, אלא מן הנרדפים'.

ומאידך זכירת מעשה עמלק ושנאתו לעם ישראל המחייבת אותנו לזכור לנצח את הרוע והרשע של העם הרע הזה מפיך מודל ה'רודף'.

והקונטרה לגישה הזו, וגם לגישה המזלזלת בחלשים כמו זו שהביאה את 'ויזנב בך את כל הנחשלים אחרוך' – מצויה בדברי הרמב"ם המציין את שבח המצוה של מתנות לאביונים.

שאין לך שמחה גדולה ומפוארה כמי שמשמח לב האומללים הללו ש... שדומה לשכינה שנאמר 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים'. בזאת אנו מקיימים גישה מנוגדת לעמלק ולגישה הנכרית המעריצה רק את הגיבור והחזק, בעוד לחלש היא מתקשה אפילו להעניק חמלה ורחמים.

עבת מופ וכף טוב לכולם

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד